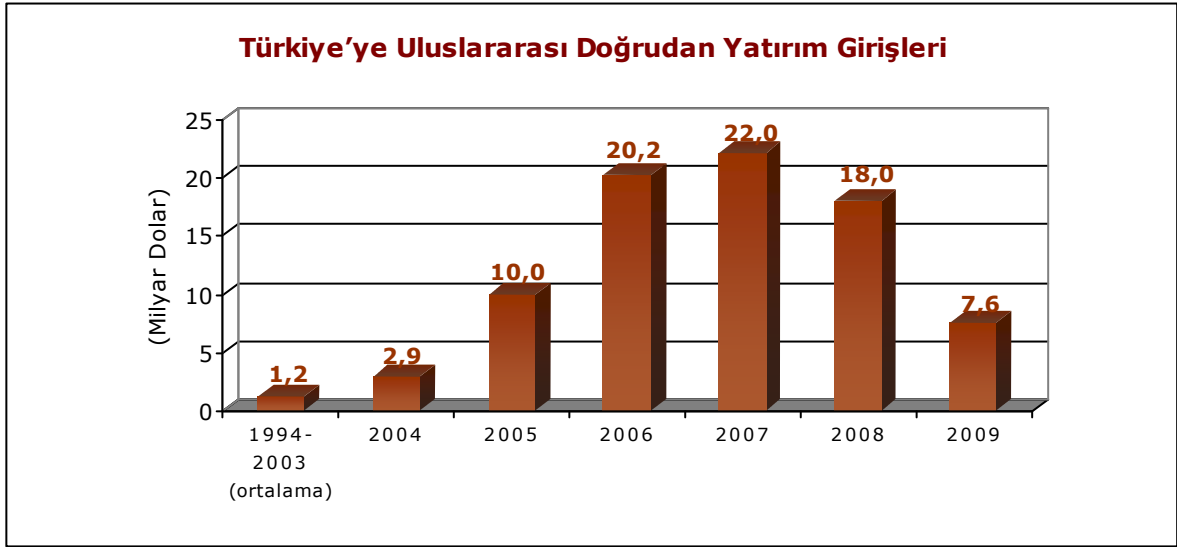


2009 YILINDA TÜRKİYE'YE ULUSLARARASI DOĞRUDAN YATIRIM GİRİŞLERİ 7,6 MİLYAR DOLAR OLDU

2009 yıl sonu itibari ile uluslararası doğrudan yatırım (UDY) girişleri **7,6 milyar dolar** olmuştur. UDY girişleri 2009 yılında, 2008 yılına göre %58 oranında düşüş göstermiştir. 2008 yılında krizin etkilerinin yıl sonuna doğru hissedilmeye başlanması nedeni ile düşüş %18 ile sınırlı kalmış, 2009 yılı ise krizin etkilerinin daha derinden yansıdığı bir yıl olmuştur.



Kaynak: TCMB

(yabancıların gayrimenkul alımları dahil)

Türkiye'deki UDY **stok değeri*** gösterge niteliğindeki geçici verilere göre 2009 sonu itibari ile **132,2 milyar dolardır**. Türkiye'deki toplam **uluslararası sermayeli şirket** sayısı ise, 2009 sonu itibari ile, **23.376**'ya ulaşmıştır.

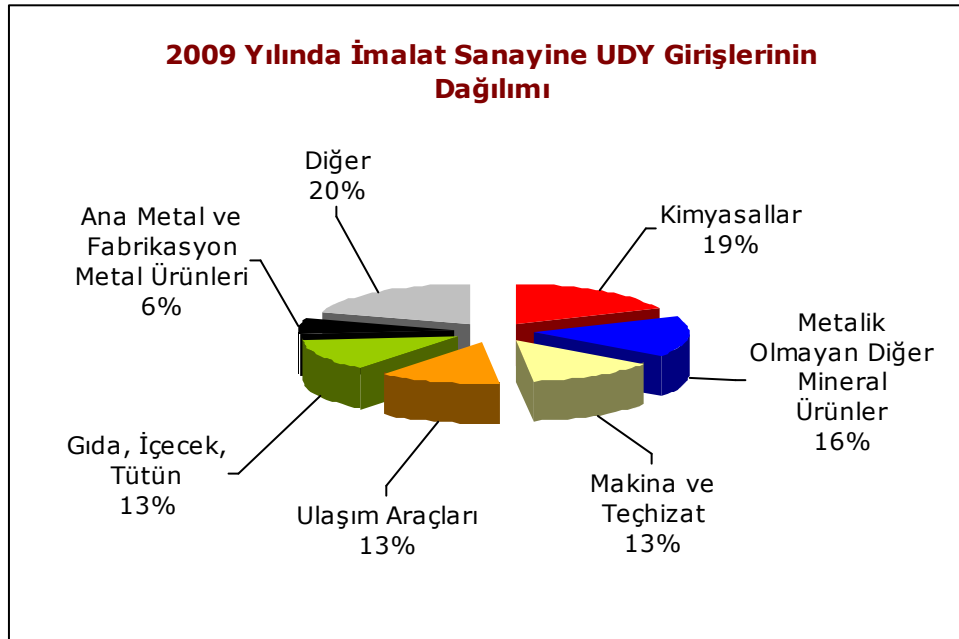
2009 yılında toplam girişlerin %61'ini sanayi sektörlerine girişler, %38'ini ise hizmet sektörlerine girişler oluşturmuştur. 2009 yılında, **enerji ve imalat** sektörleri her biri %29 pay ile girişlerden en fazla payı alan alanlar olmuştur.

* Gösterge niteliğindeki aylık yurtiçi doğrudan yatırım stokları yıl sonu verilerinin piyasa fiyatları ve kur değişimleri dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi ve ödemeler dengesi istatistiklerinde yer alan akım verilerin ilave edilmesiyle hesaplanmaktadır.

| Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişlerinin Sektörel Dağılımı | | | | | | |
|---|--------------|--------------|---------------|---------------|---------------|--------------|
| Sektörler (Milyon Dolar) | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
| Tarım, Ormancılık, Balıkçılık | 6 | 7 | 6 | 8 | 41 | 42 |
| Sanayi | 329 | 829 | 2.100 | 5.116 | 5.151 | 3.485 |
| Madencilik | 73 | 40 | 122 | 337 | 152 | 194 |
| İmalat | 190 | 785 | 1.866 | 4.211 | 3.931 | 1.645 |
| Elektrik, gaz, su | 66 | 4 | 112 | 568 | 1.068 | 1.646 |
| Hizmetler | 855 | 7.699 | 15.533 | 14.012 | 9.541 | 2.167 |
| Gayrimenkul Aracılık Hizmetleri | 3 | 29 | 99 | 560 | 656 | 486 |
| İnşaat | 3 | 80 | 222 | 285 | 331 | 460 |
| Finans | 69 | 4.018 | 6.957 | 11.662 | 6.069 | 432 |
| Toptan ve Perakende Ticaret | 72 | 68 | 1.166 | 165 | 2.084 | 366 |
| Ulaştırma, Depolama ve Haberleşme | 639 | 3.285 | 6.696 | 1.117 | 170 | 308 |
| Diğer Hizmetler | 69 | 219 | 393 | 223 | 231 | 115 |
| Toplam | 1.190 | 8.535 | 17.639 | 19.137 | 14.733 | 5.694 |

Kaynak: TCMB

Sanayi alanındaki UDY girişleri 2007 ve 2008 yıllarındaki 5,1 milyar dolar değerlerinden 2009 yılında 3,5 milyar dolara gerilemiştir. **Kimyasal ürünler** imalatı alanındaki girişler imalat sanayi genelinde %19 payla birinci sırada yer alırken, **metalik olmayan mineral ürünler** imalatı %16 pay ile takip eden diğer başlıca imalat sanayi alanı olmuştur.

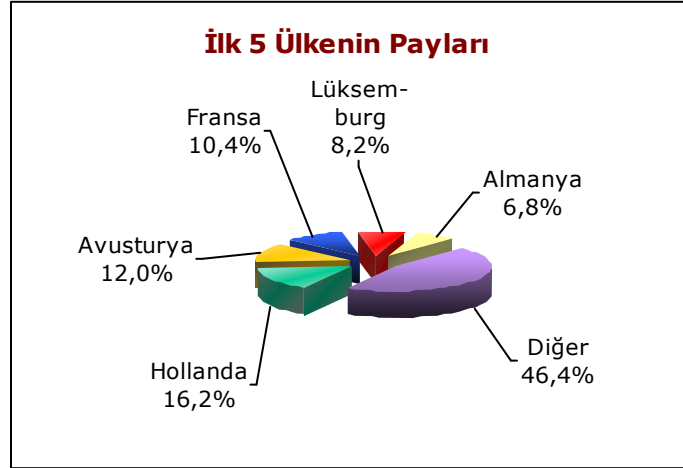


Kaynak: TCMB

2009 yılında Türkiye'ye en fazla UDY girişini sağlayan ülkeler **Hollanda, Avusturya, Fransa, Lüksemburg** ve **Almanya** olmuştur. Özellikle enerji alanında daha önceki yıllarda gerçekleşen anlaşmaların devam eden ödemeleri 2009 yılındaki başlıca girişlerin kaynağı olmuştur.

2009 Yılında UDY Girişlerinde Başlıca Ülkeler ve Payları

| İlk 10 Ülke | UDY Girişi (milyon dolar) |
|---------------|------------------------------|
| 1 Hollanda | 921 |
| 2 Avusturya | 681 |
| 3 Fransa | 593 |
| 4 Lüksemburg | 466 |
| 5 Almanya | 389 |
| 6 Çek Cum. | 386 |
| 7 İngiltere | 332 |
| 8 İtalya | 291 |
| 9 ABD | 236 |
| 10 Belçika | 221 |
| Diğer | 1.178 |
| Toplam | 5.694 |



Kaynak: TCMB

Bölgeler itibari ile bakıldığında, Türkiye'ye UDY girişlerinin başlıca kaynağı olan Avrupa ülkelerinin geçtiğimiz iki yılda bir miktar düşen payının, 2009 yılında tekrar yükselerek %85 olduğu görülmektedir.

Uluslararası Doğrudan Yatırım Girişlerinin Bölgeler İtibari ile Dağılımı

| (Milyon Dolar) | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 |
|--------------------------------|-------|-------|--------|--------|--------|-------|
| Avrupa | 1.033 | 6.652 | 14.574 | 12.974 | 11.342 | 4.834 |
| Pay (%) | 86,8 | 77,9 | 82,6 | 67,8 | 77,0 | 84,9 |
| Kuzey Amerika | 97 | 114 | 969 | 4.223 | 886 | 271 |
| Pay (%) | 8,2 | 1,3 | 5,5 | 22,1 | 6,0 | 4,8 |
| Asya/Yakın ve Orta Doğu | 54 | 1.678 | 1.910 | 608 | 2.199 | 262 |
| Pay (%) | 4,5 | 19,7 | 10,8 | 3,2 | 14,9 | 4,6 |
| Asya / Diğer | 6 | 78 | 17 | 797 | 162 | 299 |
| Pay (%) | 0,5 | 0,9 | 0,1 | 4,2 | 1,1 | 5,3 |
| Diğer Bölgeler | - | 13 | 169 | 535 | 144 | 28 |
| Pay (%) | 0,0 | 0,2 | 1,0 | 2,8 | 1,0 | 0,5 |
| TOPLAM | 1.190 | 8.535 | 17.639 | 19.137 | 14.733 | 5.694 |

Kaynak: TCMB

2009 yılı birleşme ve satın alma (B&S) işlemleri açısından global trendlere paralel olarak Türkiye'de de oldukça durgun bir yıl olmuştur. Deloitte tarafından hazırlanan *Annual Turkish M&A Review 2009* Raporu'na göre B&S işlemlerinde 2009 yılında yaklaşık %65 oranında düşüş gözlenmiştir. Toplam değeri yaklaşık 5,8 milyar dolar olan 102 işlem gerçekleşirken, işlem hacminin yarısı yılın son çeyreğinde gerçekleşmiştir. 2009 yılında toplam işlemler içinde uluslararası olanların payı ise %38'e düşmüştür. Bu rakam 2008 yılında %75 ve 2007 yılında %77 olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılında büyük hacimli anlaşmalar olmamış, değeri açıklanan işlemler arasında 500 milyon dolar üzerinde sadece bir işlem gerçekleşmiştir. Enerji ve gıda (6 şeker fabrikasının özelleştirmesi nedeni ile) sektörleri toplam işlem değerinde en fazla paya sahip sektörler olurken, işlem sayısı açısından enerjinin yanı sıra bilgi ve iletişim teknolojileri sektöründe önemli ölçüde hareketlilik görülmüştür.

Ernst&Young Birleşme ve Satınalma İşlemleri 2009 Raporu'na göre ise 2009 yılında toplam işlem değerinin %44'ünü kamu sektörü kaynaklı işlemler oluşturmuştur.

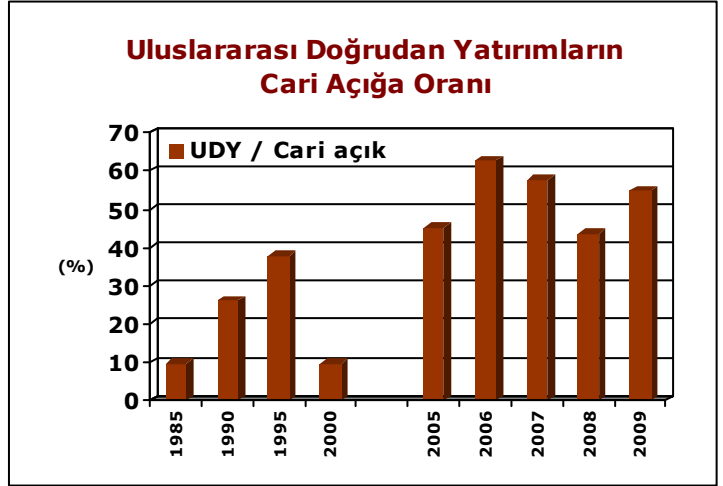
2010 yılında da elektrik dağıtım ve üretim tesisleri, doğal gaz dağıtım şirketleri, karayolları, şeker fabrikaları, Halkbank, Milli Piyango ile İDO özelleştirmeleri UDY girişlerine kaynak olabilir. 2010 yılında Türkiye'de B&S işlemlerinde özelleştirmelerin yanı sıra enerji işlemlerinin ağırlığının da sürmesi beklenmektedir.

Aşağıda açıklanan global trendler de göz önüne alındığında, 2010 yılında Türkiye'ye UDY girişinin 2009 yılına göre sınırlı bir iyileşme ile 8-10 milyar dolar aralığında olması beklenmektedir.

Ödemeler dengesine ilişkin bir diğer önemli beklenti, 2010 yılında cari işlemler açığının iki katına çıkabileceği beklentisidir. UDY girişlerinin cari işlemler açığına oranı geçtiğimiz 5 yılda önceki dönemlere göre önemli ölçüde artmış ve 2005-2009 arasında ortalama %53 oranında gerçekleşmiştir. 2010 yılında cari açığın iki katına çıkabileceği tahmini, bu oranın 2010 yılında ancak %30 civarında gerçekleşeceğine işaret etmektedir.

| (Milyon Dolar) | Cari İşlemler Dengesi | UDY Girişi |
|----------------|-----------------------|------------|
| 1985 | -1.013 | 99 |
| 1990 | -2.625 | 684 |
| 1995 | -2.339 | 885 |
| 2000 | -9.920 | 982 |
| 2005 | -22.198 | 10.031 |
| 2006 | -32.193 | 20.185 |
| 2007 | -38.311 | 22.047 |
| 2008 | -41.947 | 18.269 |
| 2009 | -13.854 | 7.597 |

Kaynak: TCMB



GLOBAL TRENDLER

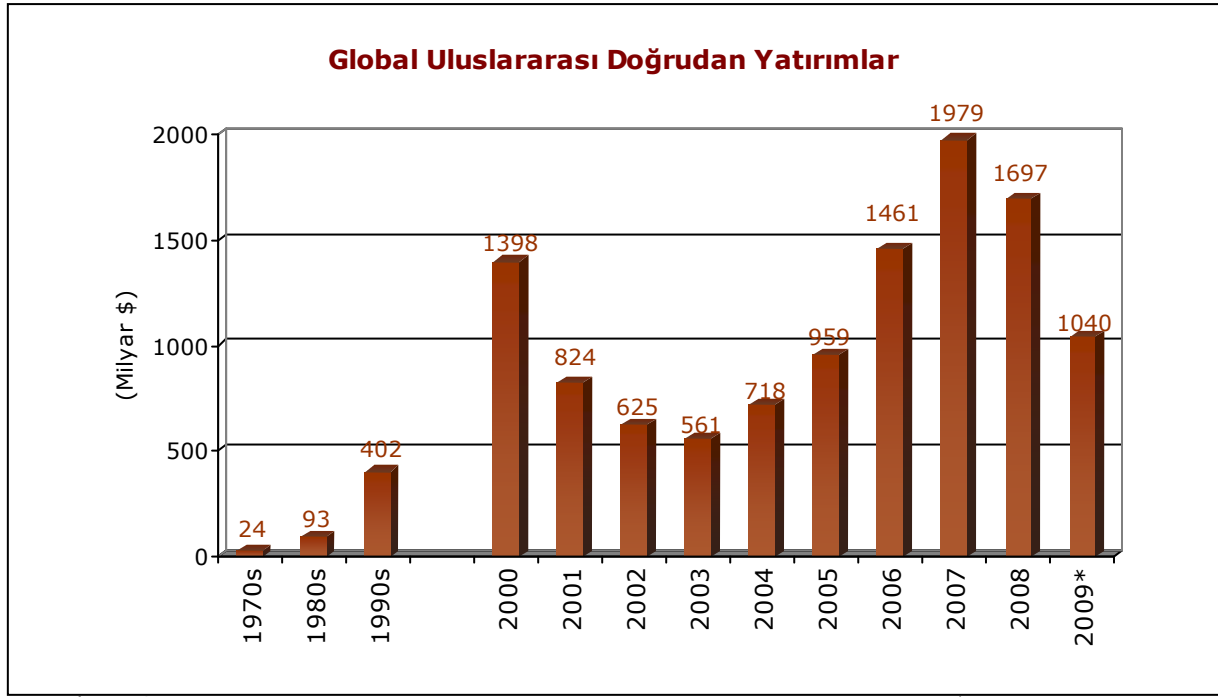
2008 yılında %14 oranında sınırlı bir daralma görülen global UDY akışlarında, krizin etkileri 2009 yılında daha derinden yansımıştır. UNCTAD'ın ilk geçici verilerine göre, 2009 yılında %39 oranında düşüş ile 1 trilyon dolar civarında global UDY akışı gerçekleşmiştir.

Gelişmekte olan ülkelere ve geçiş ekonomilerine girişlerde 2008 yılında düşüş değil artış (%35) görülürken, 6 yıllık kesintisiz büyümenin ardından 2009 yılında bu grup ülkelere UDY girişlerinde de %39 oranında düşüş görülmüştür.

Gelişmiş ülkeler arasında İngiltere, İsveç, İspanya, ABD ve Japonya'ya UDY girişlerinde %50'nin üzerinde düşüş gözlenmiştir.

Global sınır-ötesi B&S işlemlerinde 2008 yılında %35 olan düşüş, 2009 yılında oldukça keskinleşerek ilk geçici verilere göre %66 olmuştur.

2010 yılında global UDY akışlarında kriz öncesi hacimlere ulaşılması beklenmese de, 2009 yılına göre sınırlı oranda bir toparlanma öngörülmektedir.



Kaynak: UNCTAD

* geçici veri

ULUSLARARASI ENDEKSLERDE TÜRKİYE

| ENDEKS | YILLAR İTİBARI İLE TÜRKİYE'NİN SIRALAMALARI | | | | | | | | DEĞİŞİMİN YÖNÜ |
|--|---|------|------|------|------|------|-------------------|------|----------------|
| | 2003 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | |
| World Bank İş Yapma Kolaylığı Endeksi | - | - | - | 84 | 91 | 60 | 63 | 73 | ↓ |
| UNCTAD Dünya Yatırım Raporu UDY Girişi Sıralaması | 52 | 37 | 22 | 17 | 25 | 20 | | | ↑ |
| UNCTAD Dünya Yatırım Eğilimleri Anketi - En Cazip UDY Lokasyonları | - | - | - | - | 22 | 15 | İlk 15'in dışında | | ↓ |
| AT Kearney UDY Güven Endeksi | 24 | - | 13 | - | 20 | - | - | 23 | ↓ |
| WEF Küresel Rekabetçilik Endeksi | 65 | 66 | 66 | 58 | 53 | 63 | 61 | | ↑ |
| IMD Küresel Rekabetçilik Endeksi | 48 | 46 | 39 | 43 | 48 | 48 | 47 | | ↑ |
| Transparency International Yolsuzluk Algılama Endeksi | 77 | 77 | 65 | 60 | 64 | 58 | 61 | | ↓ |

Bu endekslerden en son açıklanan (25 Ocak 2010) A.T. Kearney Uluslararası Doğrudan Yatırım Güven Endeksi'nde Türkiye 23. sırada yer almıştır.[†] Kriz ortamının etkisi ile güvenli limanlara kaçış ("flight to safety") yöneliminin ağırlık kazanması, söz konusu endekste de gelişmiş ülkelerin üst sıralara çıkması şeklinde yansımıştır. Yine de gelişmiş ülkelere ilişkin geleceğe yönelik beklentiler olumludur.

[†] İlk 22 ülke: 1.Çin, 2.ABD, 3.Hindistan, 4.Brezilya, 5.Almanya, 6.Polonya, 7.Avustralya, 8.Meksika, 9.Kanada, 10.İngiltere, 11.BAE, 12.Vietnam, 13.Fransa, 14.Hong Kong, 15.Diğer Körfez Ülkeleri (Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar), 16.Romanya, 17.Çek Cum., 18.Rusya, 19.Suudi Arabistan, 20.Endonezya, 21.Malezya, 22.Şili

Kaynaklar

- Merkez Bankası Ödemeler Dengesi İstatistikleri
www.tcmb.gov.tr
- Hazine Müsteşarlığı İstatistikleri
www.hazine.gov.tr
- UNCTAD Global Investment Trends Monitor No.2 (Ocak 2010)
www.unctad.org
- Deloitte Annual Turkish M&A Review 2009
www.deloitte.com
- Ernst&Young Birleşme ve Satınalma İşlemleri 2009
www.ey.com
- Uluslararası Endeksler
 - o World Bank Doing Business – www.doingbusiness.org
 - o UNCTAD – www.unctad.org
 - o AT Kearney – www.atkearney.com
 - o World Economic Forum – www.weforum.org
 - o Institution for Management Development – www.imd.ch
 - o Transparency International – www.transperancy.org